

Ο Μ Ι Λ Ι Α
ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ
κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΚΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ
(30 Ιανουαρίου 2018)

* * *

ΑΘΛΗΜΑ ΚΑΙ ΑΘΛΟΣ
Τό Ἐμβλημα
καί τό Οἰκόσημον τῆς Παιδείας τοῦ Γένους

Σεβασμιώτατε καί προσφιλέστατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ καί
συλλειτουργέ Μητροπολίτα Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς
κύριε Ἰουστίνε,

Ἐλλογιμώτατοι καί προσφιλεῖς ἐκπαιδευτικοί,

Ἀγαπητοί γονεῖς,

Ἀγαπημένοι μου μικροί φίλοι, μαθηταί καί μαθήτριάι,

Προέρχομαι ἀπό χώρους ἱερούς καί μυσταγωγικούς, ὅπου
ιερουργήθηκε ἀνά τούς αἰῶνας τό μυστήριον τοῦ Γένους μας.
Ἔρχομαι ἀπό τήν μήτραν τῆς ἡμετέρας ἑλληνίδος παιδείας, τήν
Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἀπό δεκαπενταετίας καί πλέον
διακονῶ τά ἐκεῖ ἱερά καί ὄσια μας. Ἔρχομαι καί ἀπό μίαν
ἐτέραν κοιτίδα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ μας καί τῆς
ἀγιότητος, ὅπου ἤκμασαν τά ἑλληνικά γράμματα καί
κατέλιπον μνημεῖα σοφίας κατ' ἄνθρωπον καί κυρίως σοφίας
κατά Θεόν, ἀπό τήν Σμύρνην, ὅπου ἡ Χάρις καί τό Ἔλεος τοῦ
Θεοῦ μ' ἐκάλεσαν πρό ἔτους καί πλέον διάκονον τῶν
ἀγιαστικῶν μυστηρίων Του καί μέ κατέστησαν ποιμένα τοῦ
ἐκεῖ μικροῦ, σήμερον, ὀρθοδόξου ποιμνίου.

Ὡς ἐκ τούτων, θά προσπαθῆσω ἀπόψε εἰς αὐτήν τήν
εὐλογημένην συνάντησίν μας, τήν ὁποίαν φιλοτίμως
ὠργανώσατε, Σεβασμιώτατε ἅγιε ἀδελφέ κύριε Ἰουστίνε, πρὸς

τιμήν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί ἑορτασμόν τῆς ἡμετέρας Παιδείας, καί σᾶς εὐχαριστῶ ἰδιαίτερος διά τήν τιμήν νά εἶμαι ὁ κύριος ὁμιλητής, νά μοιρασθῶ ὠρισμένας προσωπικάς καί εὐρυτέρας σκέψεις διά τήν ἑλληνικήν παιδείαν καί τήν ἑλληνοχριστιανικήν ἀγωγήν, εἰς συσχετισμόν καί πρός τήν σύγχρονον ἐποχήν, κατά τήν ὁποίαν ἡ διακίνησις ἰδεῶν, ἰδιαίτερος δέ διά τῶν ἰλιγγιωδῶς ἀναπτυσσομένων μέσων ἐπικοινωνίας, κυρίως ἠλεκτρονικῆς, δημιουργοῦν μίαν σύγχρονον Βαβυλωνίαν, ἕνα συγκρητισμόν ἰδεῶν, ἰδεολογικῶν ρευμάτων καί διαμορφώνουν νέα "ἦθη καί ἔθιμα" καί ἀλλοιώνουν τό ἡμέτερον πατροπαράδοτον ἔθος καί ἦθος τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας, ὥστε δικαίως νά δυνάμεθα νά ἐπαναλάβωμεν μετά τῶν ἀρχαίων Λατίνων "o tempora, o mores".

Οἱ ἑορταζόμενοι σήμερον Τρεῖς Ἱεράρχαι, οἱ ὅποιοι εὐλογοῦν τήν ἀποψινήν ἑορταστικήν τελετήν, ἀποτελοῦν τοὺς πνευματικούς ἐστιάτορας τῆς παρούσης ἑσπέρας. Αὐτούς ἑορτάζομεν καί τιμῶμεν ὡς μύστας καί ἱερουργούς τῆς ἀκραιφνοῦς ἡμετέρας παιδείας τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Γένους. Ὁ ὁμιλῶν θά περιορισθῇ εἰς τόν διπλοῦν χαρακτήρα τῆς ἑορτίου αὐτῆς ἑσπέρας καί θά προσπαθήσῃ νά ἀναδείξῃ πρῶτον τήν διαχρονικήν ἀξίαν τῆς παιδείας μας, τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς, καί, δεύτερον, τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα αὐτῆς διά τοὺς νεοέλληνας νεοσσούς, ἢ ὁποία παιδεία εἶναι ἀληθῶς ἄθλημα, τό ὁποῖον καταλήγει εἰς ἄθλον, ὁ ὁποῖος ἀξίζει βραβεῖον καί διά τοὺς διδάσκοντας, τοὺς ἐκπαιδευτικούς, καί διά τοὺς διδασκομένους, ὅλους σας ἀγαπητοί μαθηταί καί μαθήτριά.

Σεβασμιώτατε, φίλοι καί φίλαι,

«Μέ τήν Ἀργώ τῆς ἀνάμνησης ἅς σχίσωμε τό ἀτλάζι τοῦ φλογεροῦ Αἰγαίου κι ἅς πορευθοῦμε στῆς Ἰωνίας τά ἱερά χώματα, στήν ἠλιόλουστη κι ἠλιόχαρη Ἀνατολή. Ἄς πορευθοῦμε στοὺς πλούσιους κόρφους τῆς μέ τίς πλημμύρες

τοῦ φωτός καί τούς γαλάζιους οὐρανοὺς. Πρὸς τὴν Ἰωνία, μέ τούς θρύλους, τίς παραδόσεις καί τὴν ἱστορία της...».

Μέ τούς λόγους αὐτοὺς τοῦ Χρήστου Σολομωνίδη («Μνήμη Σμύρνης», Ἀθήνα 1963, σελ. 9) προσκαλῶ ὅλους μας νά ταξιδεύσωμεν ἀπόψε εἰς τὰ ἡγιασμένα χώματα τῆς Ἰωνίας, ἐκεῖ «ὅπου τό ἑλληνικό πνεῦμα πρωτοσπιθίζει κι' ἀναπτύσσεται σάν Τέχνη καί σάν Λόγος». Ἄς ταξιδεύσωμεν εἰς τὴν Ἰωνικήν πρωτεύουσαν, τὴν ὁποῖαν πολλοὶ ἀνύμνησαν διὰ τό φυσικόν καί, κυρίως, τό πνευματικόν κάλλος της καί διὰ τὴν προσφορὰν της εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας, χαρακτηρίζοντάς την προσφυῶς "κόσμον τῆς Ἀνατολῆς", "μαργαριτάρι τῆς Ἀσίας", "πρωτοκόρη τῆς ὀμορφιάς", "ροδογέλαστη βασίλισσα τῆς Ἰωνίας": "Ποιό ὄνομα", ἀλήθεια, "προσφιλέστατο καί μοσχοβολημένο ἀπ' τ' ὄνομά σου, Σμύρνη!" θά μονολογοῦσε καί ἀπόψε ὁ Κωστῆς Παλαμαῆς (ἐν Χρ. Σολομωνίδη, ἔ.ἀ., σελ. 11).

Τό μήνυμα, τό ὁποῖον σᾶς κομίζει σήμερον ἀπό τὴν Ἰωνίαν ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Βαρθολομαῖος κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων εἶναι ἡ πιστότης εἰς τὴν χριστιανικὴν μας παράδοσιν. Ὁ Χριστιανισμός καί κυρίως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ἐστάθησαν διὰ τὴν πατρίδα μας ὁ Ὑψηλός καί συγχόνως Λευκός, δηλαδή ἄγνός, Πύργος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὠρθώθησαν τὰ θεμέλια τῆς παιδείας μας. Οὐδέποτε πρέπει νά λησμονῆται, ὅτι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν Σμύρνην, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καί εἰς τὰ ἄλλα κέντρα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, ὑφάνθη ὀλόκληρος ὁ ἱστός τῆς παιδείας μας, ἡ ὁποία προσέλαβε τὴν ἀρχαιοελληνικὴν σκέψιν καί φιλοσοφίαν καί ἐδημιούργησε τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν παιδείαν, ἡ ὁποία δέν ἀποτελεῖ μύθον καί θρύλον, ὡς θέλουν νά τὴν παρουσιάζουν ὠρισμένοι ἱστορικοὶ καί σύγχρονοι "διανοηταί", ἀλλὰ τό κέντρον πέριξ τοῦ ὁποῖου ἀνεπτύχθη τό ὅλον οἰκοδόμημα τοῦ ἡμετέρου Γένους. Αὐτό τό οἰκοδόμημα, παρὰ τὰς προσπαθείας πολλῶν, ξένων καί οὐχί φίλα διακειμένων, ἀλλ' ἀτυχῶς κατὰ τούς ἐσχάτους καιροὺς καί ἡμετέρων δῆθεν "ἱστορικῶν", δέν ἠδηνύθησαν οὔτε αἱ "ποικίλαι πειρασμικαὶ βροχαί" διαφόρων ἰδεολογιῶν, οὔτε οἱ "ποταμοί"

τῶν πέριξ λαῶν καί ἐθνῶν, οὔτε οἱ ἐναντίοι ἄνεμοι τῶν ἱστορικῶν, ἐνίοτε τραγικῶν, συγκυριῶν, νά ἀλώσουν καί νά ἐξαφανίσουν. Τό οἰκοδόμημα τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας δέν ἔπεσε καί δέν πίπτει. Διότι ἀπλῶς "τεθεμελιώται ἐπί τήν Πέτραν" (προβλ. Ματθ. ζ', 24). "Ἡ δέ πέτρα" τῆς ἡμετέρας παιδείας, τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας, εἶναι "ὁ Χριστός" (προβλ. Α' Κορ. ι', 4).

Εἰς τό σημεῖον τοῦτο, ἐπιθυμῶ νά στρέψω τόν λόγον καί τήν καρδίαν μας εἰς τήν ἡμετέραν παιδείαν ἐν Σμύρνη καί Ἰωνία ἀπ' ἀρχῆς καί μέχρι τῶν ἐσχάτων, μέχρι πρό αἰῶνος περιόδου. Καί ἡ παιδεία μας εἰς τήν γῆν τῆς Σμύρνης καί τῆς Ἰωνίας, ἦταν ὁ συνδυασμός τῆς σοφίας, τῆς εἰρήνης καί τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τό ἀθάνατον ἑλληνικόν πνεῦμα, δηλαδή τήν σοφίαν τῶν ἀρχαίων Ἰώνων φιλοσόφων καί ἐν γένει τήν θύραθεν ἑλληνικὴν παιδείαν. Συνεδύαζε, δηλαδή, τήν ἐμπειρίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐμπειρίαν τῆς γνώσεως τοῦ δημιουργήματός του.

Χαρακτηριστικὴ πρὸς τοῦτο ὑπάρχει ἡ ἀναφορὰ τοῦ Χρηστοῦ Σολομωνίδη διὰ τοὺς Σμυρναίους προγόνους μας:

«Βαθύτατο στ' ἀλήθεια ὑπῆρξε πάντα τό χριστιανικὸ αἶσθημα στοὺς Σμυρναίους. Τίποτε δέν κατώρθωσε νά τό λυγίσῃ. Τό πέρασμα τόσων κατακτητῶν δέν κατέβαλε ποτέ τήν Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Στάθηκε πάντα ὁ θεματοφύλαξ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων, ὁ ἀκατάβλητος προμαχῶνας τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδας. Ἐτοιμὴ γιὰ κάθε θυσία, ἡ Σμύρνη... Παράλληλα πρὸς τό θρησκευτικὸ αἶσθημα τῶν κατοίκων τῆς Ἰωνίας, φλογερὴ ὑπῆρξε καί ἡ ἀγάπη τους πρὸς τήν παιδεία. Σέ κάθε πόλη, σέ κάθε κωμόπολη καί σέ κάθε χωριὸ ἀνήγειραν ἐκπαιδευτήρια, ὅπου οἱ νεαροὶ βλαστοὶ λούζονταν στὰ νάματα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Καί τά ἐκπαιδευτήρια αὐτὰ γινόντουσαν μέ τήν ἀτομικὴ ἀποκλειστικὰ πρωτοβουλία καί τήν προσωπικὴ ἐργασία τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Σμύρνης καί τῆς Μικρασίας, δίχως καμμιά ξένη βοήθεια, δίχως καμμιά ἐπίσημη ἀρωγή» («Μνήμη Σμύρνης», σελ. 16-17).

Ἡ ἀγάπη αὐτῆ τῶν Σμυρναίων διὰ τὰ γράμματα, ὅπως καί ἡ ἀγάπη τῶν "Τριῶν μεγάλων φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος" Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, οἱ ὅποιοι ὡς "μελίρρουτοι ποταμοί τῆς σοφίας" ἀνεδείχθησαν στῦλοι καί ἐδραιώματα τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς παιδείας, εἶναι καί πρέπει νά εἶναι ὁ φάρος δι' ὅλους ὅσοι συμμετέχομεν εἰς τήν ἐσπερινήν ταύτην πανδαισίαν: ἐκκλησιαστικούς καί πνευματικούς ποιμένας, μαθητάς, μαθητριάς, διδασκάλους, γονεῖς.

Εἰς τό σημεῖον τοῦτο εὐκαιρον κρίνομεν νά γίνῃ ἀναφορά εἰς τό διπλοῦν ἔμβλημα καί συγχρόνως καί διττόν οἰκόσημον τῆς περιφήμου Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης, τοῦ "περίλαμπρου αὐτοῦ ναοῦ τῆς γνώσεως, τῆς πνευματικῆς ἀκροπόλεως τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ φαεινοῦ φάρου τῆς θεόδοτης σοφίας" (Χρ. Σολομωνίδης, ἐ.ἄ. σελ. 17): "Ἀρχή σοφίας, φόβος Κυρίου" καί "Χρόνου φείδου", συνδυαζόμενον πρός τό Βασιλειανόν "Καί ἡ τῶν μαθημάτων ἀνάληψις παιδεία λέγεται", διότι δι' αὐτῆς "γίνεται περισσότερον γνωστόν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ" (Εἰς τήν ἀρχήν τῶν Παροιμιῶν, P.G. 31, 386). Καί γίνεται ἀναφορά εἰς τό οἰκόσημον καί τό ἔμβλημα τοῦτο, διότι τόν φόβον τοῦ Κυρίου εἶχον ὁδηγόν καί πολικόν ἀστέρα οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ὅταν ἐσπούδαζον τήν ἑλληνικήν παιδείαν εἰς Ἀθήνας. Ἡ Χριστιανική παιδεία εἶναι "φόβος", δηλαδή, σεβασμός τοῦ Θεοῦ, ἐδίδασκεν ὁ Ἱερός Χρυσόστομος: "Ἡ ὄντως σοφία καί ἡ ὄντως παιδευσίς οὐδέν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος" (P.G. 47, 368). Ἄνευ αὐτοῦ ἡ παιδεία ἀποβαίνει ἐπιζήμιος. Ἄλλωστε "πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται", διδάσκει ὁ ἡμέτερος ἀρχαῖος φιλόσοφος Πλάτων εἰς τόν "Μενέξενόν" του (347α).

Ὅταν ἡ παιδεία καταυγάζεται ὑπό τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τότε εἶναι ἀποδοτική. Ὁ θεόπνευστος καί ἔμπειρος ἐρμηνευτής τοῦ μυστηρίου τοῦ Παναγίου Πνεύματος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, μᾶς προτρέπει, εἰς τό περί ἀρετῆς ποίημά του: "Φρόντισε νά παραδώσῃς τόν ἑαυτό σου στόν Θεό. Καί αὐτό

πρέπει νά θεωρῆς ὡς τήν μοναδικήν παιδείαν, καί γιά τούς ἀνθρώπους πρῶτον καί μέγιστον ἀγαθόν" (P.G.37,682).

Κατά τάς προτροπάς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἰωνίας ἐμόρφωσαν "μυριάδας Ἑλλήνων τῆς Μικρασίας" εἰς τά ἐκπαιδευτήριά της, καί μάλιστα εἰς τήν Εὐαγγελικήν Σχολήν, ἡ ὁποία κατά τό τελευταῖον ἔτος τῆς λειτουργίας της, τό ἔτος 1922, ἠρίθμει 1.700 μαθητάς. Εἰς τά χρυσᾶ φύλλα τοῦ μαθητολογίου της, ἀναγράφονται, κατά τόν Σολομωνίδην, τά ὀνόματα τοῦ Κοραῆ καί τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου, τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Γρηγορίου, τοῦ γνωστοῦ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', τοῦ Ἡλία Τανταλίδη, τοῦ Παύλου Καρολίδου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, τοῦ Ἰωάννου Συκουτρῆ καί πολλῶν ἀκόμη ἄλλων, οἱ ὁποῖοι ἐτίμησαν ἀργότερον τά γράμματα, τάς ἐπιστήμας, τήν Ἱεραρχίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, τάς τέχνας, τόν πολιτισμόν, τήν ἡμετέραν παιδείαν τοῦ Γένους, ὡς "κλεινοί ἐρασταί τῶν λόγων", καί ἐφάμιλλοι συνεχισταί τῆς προσφορᾶς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Τοῦτο ἄλλωστε, εἰς τήν οὐσίαν ἀνεγράφετο ἐπιγραμματικῶς εἰς τό ἔμβλημα καί συγχρόνως εἰς τό οἰκόσημον, εἰς τήν ταυτότητά μας, δηλαδή, τῆς μοναδικῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης, τό ὁποῖον ἀντέγραψαν καί οἱ κτίτορες τοῦ σημερινοῦ δεσπόζοντος τοῦ κλεινοῦ καί ἀειφώτου Φαναρίου κτηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καί ὡς ἰδικόν της ἔμβλημα καί οἰκόσημον. Ἐμβλημα καί οἰκόσημον τῆς παιδείας τοῦ εὐσεβοῦς Γένους μας.

Ἡ παιδεία μας ἡ Ἑλληνική, ἐπαναλαμβάνω, ἔχουσα ὡς βάσιν καί κρηπίδα αὐτῆς τούς Τρεῖς Ἱεράρχας, ὁμοιάζει μέ τήν ἀθόρυβον ποτιστικήν βροχήν, ἡ ὁποία ἀναζωογονεῖ, γονιμοποιεῖ καί μεταβάλλει τήν διψασμένην καί ξηράν γῆν εἰς φιλόστοργον - καρποφόρον μητέρα. Ἐχει τήν χάριν νά μαλακῶνῃ καί τάς πλέον σκληράς συνειδήσεις. Πολλούς ὀδηγεῖ εἰς τήν ἀληθινήν ἀρετήν, εἰς τήν ἀγάπην πρὸς τόν Χριστόν καί πρὸς τόν πλησίον. Τό μήνυμα αὐτό, τό ὁποῖον μᾶς ἔρχεται ἀπό

τούς αἰῶνας, φρονῶ ὅτι ὀφείλομεν νά διατηρήσωμεν καί εἰς τό παρόν, εἰς τήν σύγχρονον ἐποχήν μας, διά νά καταστήσωμεν τήν παιδείαν τοῦ Γένους μας παιδείαν ἔχουσαν κέντρον τόν Χριστόν, παιδείαν Χριστοκεντρικήν.

Ἄς κλείσωμεν, φίλοι ἐκπαιδευτικοί, μαθηταί καί μαθήτριαι, μέσα εἰς τήν ψυχήν μας, τήν ἀγάπην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν διά τόν Χριστόν, καί ἄς ἀγωνισθῶμεν διά τήν ἐπικράτησιν τῆς ἀγάπης ταύτης εἰς τήν ἔχουσαν τόσην ἀνάγκην σύγχρονον κοινωνίαν. Ἄς ἀγωνισθῶμεν διά τήν παράδοσίν μας, διά τήν συνείδησίν μας, διά τόν πολιτισμόν μας, ὁ ὁποῖος ἦτο καί εἶναι πάντοτε διφυής, ἑλληνικός καί χριστιανικός. Διότι ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία ἀξιοποιεῖ τούς ἀρχαίους ἕλληνας σοφούς καί ἐντός αὐτῆς ἐπιβιώνουν αἱ κατακτήσεις καί τά ἐπιτεύγματα τῶν ἀρχαίων προγόνων μας. Ἐντός αὐτῆς ἐπιβιώνει ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός ἀλλά καί θάλλει μεταμορφωμένος, καθῶς, ὡς γνωστόν, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας προσέλαβον τήν ὀρολογίαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, καί ὄχι μόνον, διά νά ἀντιμετωπίσουν τάς ποικιλωνύμους αἱρέσεις καί νά διατυπώσουν τά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας μας, νά ἐρμηνεύσουν τάς γραφάς καί νά διαμορφώσουν τήν διδασκαλίαν της.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι χιλιετίας ὀλοκλήρους εἰς τόν χῶρον τῆς Ἰωνίας, τῶν Μικρασιατικῶν παραλίων, τοῦ Πόντου, τῆς Μακεδονίας, τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἔζησεν εἰς κόσμος μέ πνευματικήν εὐαισθησίαν καί ἀναζητήσιν. Εἰς κόσμος ὁ ὁποῖος ἐσέβετο τόν Θεόν καί τόν προεβλημάτιζε τό μυστήριον. Ἀπό τοῦ ἡμετέρου Ὀμήρου, διά τήν καταγωγήν τοῦ ὁποῖου "ἑπτὰ πόλεις μάρνανται", ὁ ὁποῖος κατά τόν Πλάτωνα, τήν "Ἑλλάδα πεπαίδευκε", καί εἰς ὀλόκληρον τήν πορείαν τῶν ἀρχαίων πρό Χριστοῦ προγόνων μας, βλέπομεν ὅτι διασταυρῶνεται ἡ ζωή τοῦ κόσμου μέ τούς θεούς.

Ἡ ζωή τῶν προγόνων μας ἦτο σαφῶς ἐστραμμένη πρός τό θεῖον. Καί ἡ γῆ τῆς Ἰωνίας πρό Χριστοῦ ἦταν, ὅπως καί ἡ γῆ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος, καί εἶναι πλήρης ἀπό ναούς: "Κατείδωλος" ἀπό "βωμούς" καί "σεβάσματα". Ὁ σεβόμενος, λοιπόν, τό θεῖον ἀρχαιοελληνικός κόσμος ἐδέχθη προθύμως τό

κήρυγμα περί τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ. Καί προὔχώρησεν εἰς τήν καινήν κτίσιν, ἀξιοποιῶν τήν παιδείαν αὐτοῦ. Χαρακτηριστική περίπτωση ἡ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου. Διά νά φθάσῃ ἐν συνεχείᾳ ἡ παιδεία μας εἰς τό "ὅπως καί πῶς ἄν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων" τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Καί συνεχίζεται ἡ ἱστορία τῆς ἡμετέρας παιδείας. "Οἱ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι". Καί τήν εὐρίσκουν αὐτήν τήν σοφίαν εἰς τήν σαρκωθεῖσαν τοῦ Θεοῦ Σοφίαν. Ἀφιερώνονται εἰς αὐτήν. Κτίζουν τόν Ναόν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας εἰς τήν ἐπτάλοφον Πόλιν, διά νά δεσπόζῃ καί τῶν ἐπτά λόφων τῆς, ὡς περίλαμπρος ἄσβεστος ἀνά τούς αἰῶνας Λυχνία Φωτός Θεοῦ Ἀληθινοῦ, καί τούς λοιπούς Ναούς των εἰς τήν Ἰωνίαν καί ἀλλαχοῦ μέ τούς κίονας καί τά μάρμαρα τῶν παλαιῶν των ναῶν. Καί διατυπώνουν τό μυστήριον τῆς θεολογίας μέ τούς ὄρους τούς ὁποίους ἐλάξευσαν τήν ἀγνωσίαν οἱ προγενέστεροι Ἕλληνες. Ὅμιλοῦν δέ σήμερον οἱ πάντες διά τήν ἑλληνικότητα ὄχι μόνον τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας (π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ) ἀλλά καί τῆς παγκοσμίου παιδείας (Κωνσταντῖνος Δεσποτόπουλος).

Ἀγαπητοί μου,

Ὁ Ἕλληνικός πολιτισμός ἔδωκε καί δίδει διαχρονικῶς τήν δίψαν διά τήν ἀληθῆ γνῶσιν. Ὁ Χριστιανισμός ἐχάρισε καί δωρεῖται τήν ὑπέρβασιν τοῦ «ἐγώ» καί τήν ἔνωσιν μετά τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διά τῆς ζωῆς, τῆς θυσίας καί τῆς προσφορᾶς διά τούς ἄλλους, εἰς δέ τήν ἰδικήν μας περίπτωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πρὸς τούς μαθητάς. Ὁ ἄνθρωπος σήμερον προσέχει πολύ, ζηλοφθόνως θά ἐλέγομεν, τήν ἰδικήν του προσωπικότητα καί δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του προσπαθεῖ νά ταπεινώσῃ καί νά σμικρύνῃ τήν προσωπικότητα τῶν ἄλλων.

Ὅμως σεῖς, ἀγαπητά μου παιδιά, φίλτατοι μαθηταί καί μαθήτριά, καλεῖσθε νά ζήσετε συμφώνως πρὸς τήν κλήσιν σας, ὡς ὀρθοδόξων χριστιανῶν καί ὡς ἑλλήνων ἀπογόνων ἐνδόξων προγόνων. Ἀγωνισθῆτε νά γίνῃ ἄλλος ὁ σκοπός καί τό κέντρον τῆς ζωῆς σας, ἀκριβῶς ὅπως τῶν προγόνων μας.

Διότι εις τό τέλος μένει μόνον ἡ προσφορά πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὅσα τοὺς προσεφέραμεν μέ ἀνιδιοτέλειαν καί μέ πραγματικήν ἀγάπην.

Φίλοι ἐκπαιδευτικοί καί διδάσκαλοι, καλεῖσθε σεῖς ἰδιαιτέρως νά προσφέρετε μέ ἀνιδιοτέλειαν καί μέ ἀγάπην πρὸς τοὺς μαθητάς σας. Καί νά εἶσθε βέβαιοι ὅτι δέν θά λησμονηθῆτε καί ἀπό τοὺς μαθητάς σας καί ἀπό τήν ἱστορίαν.

Οὐδέποτε νά λησμονῆτε, ὅτι ὁ σκοπός τῆς χριστιανικῆς παιδείας εἶναι ἡ διαμόρφωσις τοῦ νέου, τοῦ ἐφήβου, εἰς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀπόδοσις εἰς αὐτόν τοῦ καθ' ὁμοίωσιν (Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, «Ὁμιλία εἰς τήν πρὸς Ἐφεσίους» 21, P.G. 62, 154). «Ὅτι πρόκειται ἡμῖν ὁμοιωθῆναι Θεῶ, κατὰ τό δυνατόν ἀνθρώπου φύσει. Ὁμοίωσις δέ, οὐκ ἄνευ γνώσεως, ἡ δέ γνῶσις ἐκ διδαγμάτων», διδάσκει ὁ συνώνυμός σας, ἅγιε ἀδελφέ, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καί μάρτυς («Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», P.G. 82, 69)· δηλαδή ἡ γνῶσις καί ἡ διδασκαλία πρέπει νά ὑπηρετοῦν τόν σκοπόν τῆς ὁμοιώσεώς μας πρὸς τόν Θεόν. Ἄλλωστε, τά βασικά στοιχεῖα τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας εἶναι ἡ μέσῳ τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας μετάδοσις τῆς γνώσεως καί ἡ ἀνάπτυξις τῆς προσωπικότητος τοῦ μαθητοῦ καί τῆς μαθητρίας, ὥστε νά φθάσῃ εἰς τήν ἐπιτυχίαν καί νά καταξιώσῃ ἑαυτόν εἰς τήν ζωήν καί εἰς τήν κοινωνίαν μας.

Ἡ παιδεία τοῦ Γένους μας δέν ἐστόχευε -καί πρέπει νά μή στοχεύῃ- εἰς τήν μετάδοσιν ὄγκου γνώσεων μόνον, ἀλλά εἰς τήν οὐσιαστικήν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου καί εἰς τήν «μετάληψιν ἀγιότητος» (Ἁγίου Χρυσοστόμου, P.G. 63, 205), γεγονός τόν ὁποῖον καί ὑπομιμνήσκειται ὑπό τοῦ ἐνώπιόν σας ἱσταμένου Ἱεράρχου τῆς πολυωνύμου ἐν γνῶσει καί σοφίᾳ Θεοῦ πρωτευούσης τῆς Ἰωνίας:

«Ποιό τό ὄφελος νά στέλνετε τά παιδιά σας σέ δασκάλους», γράφει ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν, ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, «ὅπου, ἀντί γιά παιδεία, θά μάθουν τήν κακία, καί, θέλοντας νά κερδίζουν τό κατώτερο, θά χάσουν τό σπουδαιότερο, δηλαδή τή δύναμη τῆς ψυχῆς καί ὅλη τήν υἰγεία της; Θά μοῦ πῆτε, τότε: Τί λοιπόν, θά γκρεμίσουμε τά σχολεῖα; Δέν ἐννοῶ αὐτό, ἀλλά νά μή γκρεμίσουμε τό

οικοδόμημα τῆς ἀρετῆς καί νά ἀφήσουμε νά ταφῆ μέσα στά ἐρείπια ζωντανή καί ἡ ψυχὴ μαζί» (Ε.Π.Ε 28, σελ. 512-513).

***

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ψάλλομεν καί προσευχόμεθα εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς μας κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς: "Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ Σου, Χριστέ, τῆς κιβωτοῦ γάρ προελθὼν τοῦ Ἀγιάσματος Σου, τῆς ἀφθόρου Μητρὸς, ἐν τῷ Ναῶ τῆς δόξης Σου ὠφθῆς ὡς Βρέφος ἀγκαλοφορούμενον καί ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς Σῆς αἰνέσεως". Ποία ἡ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐκάλυψε τοὺς οὐρανοὺς καί Τόν ὠδήγησε, Αὐτόν τόν προαιώνιον Θεόν, νά γίνῃ ἄνθρωπος καί νά γεννηθῆ ὑπὸ τῆς Παναγίας μας καί νά εἰσέλθῃ ὡς Βρέφος εἰς τόν Ναόν, νά παραδοθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ διδασκάλου πρεσβύτου Συμεών, διὰ νά γεμίσῃ τὰ σύμπαντα αἰνέσεως καί χαρᾶς; Ἡ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι: ἡ ταπείνωσις, ἡ πίστις, ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη, ἡ θυσία, ἡ ἐλπίς, ἡ δικαιοσύνη, ἡ φιλανθρωπία καί ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία μακροθυμεῖ, δέν ζηλοφθονεῖ, εἶναι εὐπρεπῆς, λησμονεῖ τὸ κακό, χαίρεται μέ τὴν χαρὰν τοῦ ἄλλου, ἀνέχεται, ἐμπιστεύεται, δι' ὅλα ἐλπίζει, ὅλα τὰ ὑπομένει (πρβλ. Α' Κορ. κεφ. 13).

Ἀγαπητοὶ διδάσκαλοι, γονεῖς καί ἐκπαιδευτικοί,

Ἐδανείσθην ἀπὸ τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας τὸ ἀνωτέρω εἰρμόν τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, διὰ νά ὑπογραμμίσω τὴν ἀρετὴν τοῦ Χριστοῦ, καί, κατ' ἀνθρωπίνην μορφήν, νά ἀναφερθῶ καί εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ διδασκάλου, τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, ὁ ὁποῖος ὀφείλει, ἐνεργῶν καθ' ὁμοίωσιν τοῦ μόνου διδασκάλου καί τοῦ μόνου ἀληθοῦς καθηγητοῦ Χριστοῦ (πρβλ. πρβλ. Ματθ. κγ' 10), νά ὑποδέχεται εἰς τὰς ἀγκάλας του τὰς πνευματικὰς τοὺς μαθητὰς καί τὰς μαθητριάς του ὡς βρέφη καί νά τοὺς διαποτίζει μέ τὴ γνῶσιν τῶν ἀρετῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

καί Πίστέως μας καί νά τούς ὀδηγῆ εἰς τήν δοξολογίαν τοῦ Κυρίου καί εἰς τήν εὐχαριστιακὴν μετ' Αὐτοῦ κοινωνίαν.

Σεβασμιώτατε,

Μέ αὐτήν τήν εὐχὴν καί τήν προσδοκίαν τήν ἰδικήν σας προσωπικῶς καί τήν ἰδικήν μου τοῦ ταπεινοῦ συναδελφοῦ σας ἀπὸ τούς ἐκπαιδευτικούς καί τήν μαθητιῶσαν νεολαίαν μας, ἤλθεν ἡ στιγμή νά ἀπονεμηθοῦν τὰ βραβεῖα καί τὰ ἔπαθλα εἰς τούς ἀγωνισαμένους καί τελέσαντας τόν καλόν ἀγῶνα μαθητάς καί νά τούς στεφανώσωμεν ὄχι ἀπλῶς μέ μίαν τιμητικὴν διάκρισιν, ἀλλὰ μέ τήν διάκρισιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας, τῆς Ἐκκλησίας, μέ τόν ἔπαινον ὅτι ἠγωνίσθησαν καί ἐπέτυχον εἰς τήν μάθησιν. Νά τούς στεφανώσωμεν καί μέ τήν προσευχὴν ὅτι ἡ κατ'ἀξίαν ἀναγνώρισις αὐτῆ, τόσον προσωπικῶς διὰ τούς τιμωμένους, ὅσον καί διὰ τὰ λοιπὰ παιδιά μας, τὰ ὅποια καί αὐτὰ ἀγωνίζονται καί τιμῶνται ἐξίσου ἀπόψε, μέ τόν ἴδιον ἔπαινον καί μέ τό ἴδιον βραβεῖον, νά ἀποβῆ τό βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως διὰ τόν καθένα καί διὰ τήν καθεμίαν. Συνεχίσατε, ἀγαπητά μας παιδιά, νά καλλιεργήτε τὰ ιδιαίτερα τάλαντα μέ τὰ ὅποια σᾶς ἐχαρίτωσεν ὁ Θεός. Ἀξιοποιήσατε αὐτά ὥστε νά πληρῶνται ἡ καρδιά καί ἡ ψυχὴ σας χαρᾶς καί αἰνέσεως καί ἡ ἰδικὴ σας ἐπιτυχία, ὡς ἡ ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, νά πληρῶνῃ τὰ σύμπαντα εὐφροσύνης καί νά μεγαλύνεται τό ἡμέτερον Γένος, ἡ δέ παιδεία του νά εἶναι πάντοτε "ἀρρήτου κάλλους" πλήρης.

Τό μέλλον ἀνήκει σέ σᾶς, ἀγαπητοί μου νέοι. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία σᾶς δίδει τήν δύναμιν. Ἀρκεῖ μόνον μαζί μέ τήν θύραθεν γνῶσιν νά ἐγκεντρισθῆτε, ἢ μᾶλλον νά σᾶς διδάξωμεν καί νά σᾶς βοηθήσωμεν ἡμεῖς οἱ πνευματικοί καί οἱ διδάσκαλοί σας, νά ἐγκεντρισθῆτε, ὡς νέοι βλαστοί, εἰς τόν δένδρον εἰς τό ὅποῖον ἀνήκετε, εἰς τήν καλλιέλαιον τῆς Ἑλληνορθοδόξου Παραδόσεώς μας, εἰς τήν ἀληθῆ παιδείαν τοῦ Γένους μας.

Ὁ τελευταῖος λόγος ἀπόψε τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης ἔρχεται ἀπὸ τήν μακρυνὴν γεωγραφικῶς, ἀλλὰ καί τόσον

ἐγγύς καί τόσον βαθέως ἐρριζωμένην εἰς τὰς καρδίας μας πανωραίαν Σμύρνην, καί εἶναι ὁ λόγος τῆς μυστικῆς ἐκείνης χαρᾶς: "Δεῦτε λάβετε φῶς" ἐκ τοῦ ἀκενώτου θησαυροῦ τῆς πατρογονικῆς Θείας Σοφίας. Εἶναι ἡ πρόκλησις καί συγχρόνως ἡ πρόσκλησις πρὸς ὅλους μας διὰ νὰ ἐκκλησιασθῶμεν ἐκ τοῦ ἐγγύς εἰς τό μυστήριον τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεώς μας καί τῆς παιδείας μας. Λοιπόν, μαζί μέ τόν ποιητήν Γεώργιον Ἀθάνα τὰ χεῖλη τοῦ Ἐπισκόπου Βαρθολομαίου ἀπόψε ψελλίζουν τήν καταληκτήριον μυστικήν ποιητικήν δέησιν:

«Ὅλα τά χάσαμε, ὅλα! Καί μόνο φόρτωσε,

τό πιό στερνό καράβι, τήν ὥρα τοῦ χαμοῦ:

φόρτωσε τήν ἐλπίδα τοῦ ξαναγυρισμοῦ!

Ἔλα, χρυσό καράβι, ἔλα ξεφόρτωσε!

Δός μας τό θησαυρό σου - κι ἄνοιξε τά πανιά

ὀλόισα γιά τή Σμύρνη καί γιά τά Μουδανιά» («Τό στερνό καράβι»).

Ὁ θησαυρός αὐτός, Σεβασμιώτατε, γονεῖς, ἐκπαιδευτικοί καί ἀγαπητά μου παιδιά, τόν ὁποῖον θησαυρόν οὐδεῖς δύναται νά μᾶς στερήσῃ, εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παιδείας, τῆς κατὰ Χριστόν καί ἐν Χριστῷ παιδείας. Αὐτήν, τήν μόνην σώζουσαν καί ὀδηγοῦσαν εἰς εὐημερίαν πατρογονικήν παιδείαν τοῦ Γένους μας, πού μᾶς ἔφεραν οἱ πατέρες μας ἀπό ἐκεῖ, ἀπό τήν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολήν, εὐχόμεθα εἰς ἑαυτούς καί εἰς ἀλλήλους! Ἀμήν.